

СТОЛЯРНА СПРАВА

Практичне заняття №5

Тема. Сушіння деревини.

Мета. Ознайомлення із поняттям і призначенням сушіння деревини, способами сушіння; видами браку при сушінні і способами його уникнення. Формування практичних навичок визначення вологості деревини; зарисовка технічного рисунка кутника столярного; визначення вимог до конструкції виробу.

Виховувати гуманність, наполегливість, цілеспрямованість, любов до праці.

Сприяти розвитку культури спілкування, просторової уяви, логічного мислення.

Тип заняття: практичне заняття.

Методи: бесіда, ілюстрування, демонстрування, інструктаж, самостійна практична робота.

Дидактичні засоби навчання: підручник, таблиці, інструкційні картки.

Література.

1. О.Д. Пилипенко, М.С. Симоненко. Столярна справа: виробниче об'єднання «Вища школа», 1975. – 184 с., С.55-61.
2. Шумєга С.С. Технологія художніх виробів з деревини: Підручник. – Львів: Світ, 2001 – 360 с.: іл., С. 22-25.
3. Гушулей Й. М. Основи деревообробки: Пробний навч. посібник для учнів 8-9 кл. серед. загальноосвіт. шк. – К.: Освіта, 1996. – 144 с., С. 34-35.
4. www.trudove.org.ua

Хід заняття

I. Організаційна частина.

1. Підготовка до заняття:

- привітання
- контроль присутності студентів на занятті
- огляд підготовленості майстерні та студентів, робочих місць до роботи.

2. Ознайомлення з темою та планом заняття:

Тема. Сушіння деревини.

План

1. Суть і призначення сушіння.
2. Способи сушіння.
3. Види браку при сушінні і способи його уникнення.

II. Підготовка студентів до виконання роботи.

1. Повідомлення теми, формулювання мети та основних завдань, мотивація навчально-пізнавальної діяльності студентів.

У багатьох випадках перед використанням деревину висушують, тому що у вологому стані вона легше загниває і її більше пошкоджують комахи. Крім того, вироби, виготовлені з вологої деревини, швидко деформуються і зменшується термін їх служби. Суха деревина має вищі фізико-механічні властивості, міцніше склеюється, краще обробляється, шліфується, лакується тощо. Ось чому висушування є однією з найважливіших операцій, які поліпшують якість деревини і збільшують строк її служби.

Сушінням називається процес видалення з деревини вологи випаровуванням.

2. Вступний інструктаж.

Сушіння деревини поділяють на дві фази:

- 1) Випаровування вологи з поверхні матеріалу;
- 2) Рух вологи від внутрішніх шарів до поверхні матеріалу. Під час висушування спочатку підсихають зовнішні шари деревини, а потім внутрішні.

У сучасному виробництві застосовують атмосферне, конвективно-теплове сушіння деревини в сушильних камерах, діелектричне, в рідинах, перегрітою парою, радіаційне, при підвищених температурах.

У деревообробці найчастіше використовують природне та штучне сушіння деревини. До природного відноситься атмосферне сушіння деревини, а до штучного - камерне, контактне, сушіння в полі струмів високої частоти та радіаційне.

Природне сушіння деревини.

Атмосферне сушіння полягає у витримуванні деревини на відкритому повітрі з захистом від безпосередньої дії опадів і сонячного проміння або в спеціальних приміщеннях, іноді з штучним продуванням, але без підігрівання. Таке сушіння не може застосовуватись узимку і обмежується низькою границею вологості деревини 18—20 %. Регулювати швидкість атмосферного сушіння можна тільки незначною мірою, змінюючи щільність укладання матеріалу в штабель.

Строки атмосферного сушіння залежно від місяця укладання деревини і товщини пиломатеріалів становлять 8—70 діб.

Штучне сушіння деревини.

Камерне сушіння — основний спосіб сушіння в деревообробних виробництвах і провадиться в спеціальних приміщеннях — камерах. Камерне

сушіння відбувається значно швидше від атмосферного, і швидкість його можна регулювати. При камерному сушінні є можливість дістати матеріали з заданою вологістю.

Лісосушильною камерою називають пристрій для теплового сушіння деревини в газоподібному середовищі (повітрі, парі, газі) при конвективній подачі тепла до матеріалу. Принципова схема роботи сушильної камери з одноразовою циркуляцією проста. Свіже атмосферне повітря, пройшовши через калорифер, нагрівається, набуває заданих параметрів (температури і вологості). Потім повітря проходить крізь штабель деревини, випаровуючи з неї вологу, після чого в атмосферу викидається невелика частина відпрацьованого повітря, більша його частина змішується з свіжим повітрям, доводиться до заданого стану і подається знову в штабель.

Контактне сушіння застосовують в основному для тонких листових матеріалів (шпону, фанери), що стикаються з нагрітими до температури 150 °С металевими плитами, від яких дістають потрібне для сушіння тепло. Тривалість сушіння — кілька хвилин. Недоліком такого методу сушіння є потемніння деревини ззовні при великій витримці, а також поява внутрішніх напружень у деревині, для зняття яких доводиться застосовувати спеціальні пропарювальні камери.

Сушіння в полі струмів високої частоти (СВЧ) ґрунтується на тому, що деревина, як порівняно поганий діелектрик, інтенсивно нагрівається під дією СВЧ і випаровує вологу. Цей спосіб характеризується значним скороченням строків сушіння, але промислове застосування його обмежується високою вартістю.

Радіаційне сушіння застосовують, як правило, для сушіння оброблених поверхонь виробу, а також лакофарбових покриттів; воно ґрунтується на тепловому опромінюванні деревини джерелами інфрачервоної радіації. Джерелами тепла є спеціальні лампи або керамічні й чавунні плити, що нагріваються до червоного розжарювання. Таким способом висушують вироби, відкриті для безпосереднього опромінення джерелами тепла.

Пиломатеріали, як правило, сушать затиснутими в прокладки, щоб уникнути жолоблення. При сушінні контактним і радіаційним методами деревину в прокладках не закріплюють.

У процесі сушіння вологість деревини періодично перевіряють. — Відносну вологість обчислюють за формулою:

$$B_1 = \frac{A - A_1}{A_1} \cdot 100 \%$$

де A — маса деревини до сушіння, A_1 — маса абсолютно сухої деревини.

Щоб визначити відносну вологість деревини, з середини дошки (бруска) вирізують зразок, зважують його на терезах з точністю до 1 г (величина A). Потім зразок, який повинен важити не менше 20 г, витримують у сушильній шафі при температурі 105 °С до постійної маси (A_1). Вважають, що останньої досягнуто, коли різниця між двома повторними зважуваннями не перевищує 0,3 %.

Сучасні сушильні камери обладнані приладами, які дають змогу робити замірювання вологості в процесі сушіння без вирізування зразків.

3. Контроль вихідного рівня знань студентів (актуалізація знань).

1. Які способи сушіння деревини ви знаєте?
2. В чому переваги і недоліки атмосферного сушіння?
3. Назвіть строки сушіння деревини при різних способах.
4. Назвіть переваги і недоліки штучних способів сушіння деревини.

III. Самостійне виконання студентами завдань.

Лабораторно-практична робота №5

Тема. Визначення вологості деревини.

Обладнання: технічні ваги, набір різноважок, сушильна шафа (забезпечує сушіння при температурі 100...105°C), гігрометр або психрометр, термометр, номограма М.М. Чулицького, пронумеровані бруски з деревини різної вологості перерізом 20x20 мм (3 шт.), столярний верстак, ножівка, щітка.

Послідовність виконання роботи:

1. Приготуйте з різних дерев'яних брусків три зразки розмірами 20x20x30 мм. Очистьте їх від тирси. Пронумеруйте зразки відповідно до номерів заготовок.
2. Визначте вологість зразків.
  - 2.1. Зважте вологі зразки та занесіть дані в колонки 1-2 табл. 1.
  - 2.2. Висушіть зразки в сушильній шафі (тривалість не менше 6 год.).
Примітка. Заздалегідь виготовлені зразки помістіть у сушильну шафу орієнтовно за 5 год до початку заняття.
  - 2.3. Зважте висушені зразки, занесіть дані в колонку 3 табл. 1.
  - 2.4. Визначте масу води, що випарувалася (заповніть колонку 4 табл. 1).

2.5. Визначте вологість деревини за формулою

$$B_1 = \frac{A - A_1}{A_1} \cdot 100 \%$$

Заповніть колонку 5 табл. 1.

Таблиця 1

№ зразка	Маса, г			Вологість деревини $B_1 = \frac{A - A_1}{A_1} \cdot 100 \%$
	вологого зразка (A)	сухого зразка (A1)	води, що випарувалася (A-A1)	
1	2	3	4	5
1				
2				
3				

3. Визначте рівноважну вологість деревини, яка тривалий час зберігається в майстерні.
  - 3.1. Виміряйте температуру в приміщенні.
  - 3.2. Виміряйте вологість повітря в приміщенні.
  - 3.3. Визначте за номограмою М.М. Чулицького рівноважну вологість деревини.
4. Визначте вологість деревини за допомогою вологоміра (за наявності приладу).

Поточний інструктаж і контроль за виконанням роботи.

Визначення вимог до конструкції виробу.

Зарисовка технічного рисунка кутника столярного.

IV. Завершальний інструктаж (підведення підсумків).

1. Аналіз роботи групи, студента.
2. Письмовий звіт.
3. Домашнє завдання та завдання для СРС.

Викладач: Метко А.Б.